

for Hammerum og flere Herreder af 14de Februar 1741 rækker. Hvad det Første angaar, saa er der neppe noget at gjøre derved; men derimod kunde der maasse i den anden Henseende gjøres Noget, nemlig at hæve Reskriptet af 1741. Det er ganske vist min Mening, at Reskriptet egentlig talte ikke fører videre end til, hvad Næringsloven hjemler i sin § 37, men man er vistnok tilbøjelig til i Pragis at lægge noget Mere ind deri. Reskriptet hjemler egentlig kun, at Indbyggere i disse Herreder kunne afhænde de af dem med egne Hænder forarbejdede uldne og linnede Varer, til hvem de lyste, og hvor de bekvemtest og bedst til deres Tær og Nytte kunne affætte Varene, eller med andre Ord: de Paagældende kunne gaa omkring og affætte uldne og linnede Varer, som de have forarbejdet med egne Hænder. Videre fører Reskriptet ikke; men dels har man flaaet en Streg over det, som egentlig ligger i Reskriptet, nemlig, at det egentlig kun er dem selv og ikke Andre, der skulle have Lov til at gaa omkring med Varene, og dels er man ogsaa noget tilbøjelig til, selv om Varene ikke kunne betragtes som egentlig Husflidsarbejde, men maa betragtes som Produkter af en Virksomhed, der ligesom maa anses som Gaandværk, eller man kan gjerne sige Fabriksdrift, at lade det passere, naar Varene overhovedet skrives sig fra Beboere i Hammerum Herred, og dette ikke kan modbevises. Efter min Synsmaade paa saadanne Forhold har jeg vel ikke saa meget derimod, men jeg kan ikke negte, at det jo fører til den Demoralisation — om jeg saa maa sige — som ligger i at have en Bestemmelse, som det beror paa Enhver, om han vil omgaa, og som det ikke er Domstolene muligt at hævde. — Jeg tror, at det allerede vilde hjælpe noget, om man vilde hævde Reskriptet af 1741, og det forekommer mig ikke, at der er nogen Grund til længere at stille Hammerum Herred som en lille Stat i Staten med Hensyn til Næringsforholdene. I saa Fald maatte det i hvert enkelt Tilfælde være at undersøge, om Varene virkelig ere et Husflidsprodukt eller ikke, og det Paastud, at Varene vare forarbejdede i Hammerum Herred, skulde ikke have noget at betyde. Da dette er et Punkt, som har været omhandlet i det andet Thing, og som har en vis praktisk Betydning, ligesom det ogsaa har været Gjenstand for et Andragende fra Manufakturhandlerforeningens Side, har jeg troet at burde udtale mig derom, men heller ikke jeg er i Stand til at kunne angive noget andet Middel end det at hævde Reskriptet. Med disse Par Ord skal jeg slutte, idet altsaa mit Standpunkt er dette, at selv om jeg ikke gjerne har set Lovforslaget fremkomme, saa vil jeg dog slutte mig til det og stemme for det i Haabet om, at man derved vil gjøre Noget, som vil tilfredsstille de Kjøbstæder, der ere bekymrede for deres Tilstand og hidlede deres Forver-

relse fra Næringsloven, om end dette er uden Grund.

J. A. Hansen: Jeg maa beklage, at min Stemme idag ikke staar mig bi, hvorfor jeg bliver nødt til at fatte mig meget kort med Hensyn til nærværende Lovforslag, medens jeg dog ikke kan undlade at tage Ordet efter den Deltagelse, jeg hidtil har haft i en Del af, hvad her foreligger. Jeg ser denne Sag paa en aldeles modsat Maade af den, hvorfra den er bleven betragtet af flere ærede Medlemmer. Jeg ser den saaledes, at vi før 1857 havde en meget stærk Laugstvang og Næringsstvang, og en meget stærkt indskrænket Udøvelse af Næringsvæsenet, og at vi ved Næringsloven af 1857 gjorde et saa overordentlig stort Spring over til en vidt udstrakt Frihed, at det altid har været min Mening, at man gjorde de Næringsdrivende i Kjøbstæderne, der havde indlevet sig i de gamle Forhold, og nu engang vare indrettede paa Næringsvæsenet, saaledes som det dengang forelaa, en stor moralsk Uret ved det overordentlig store Spring, man gjorde til en saa udstrakt Frihed som den, der kom tilstede ved Næringsloven af 1857. Jeg veed nok, at der den Gang var Flere, og at der endnu er Flere, som mene, at denne Lov ikke gik vidt nok i Frihed; men jeg tør henvise til, at Ingen vil kunne paa-vise noget andet Omraade, hvor vi siden 1848 have forandret den tidligere forelbede Tilstand til en ny og tidsvarende, og hvor man har foretaget denne Forandring med en saa stor Mangel paa Hensyntagen til det Bestaaende, med en saadan Hensynsløshed som den, hoorned man gik frem ved Næringsloven af 1857. Det stete saa hensynsløst, at det er uden Exempel i vor hele øvrige Udvikling. Det Uheldige for Kjøbstæderne var, at da Næringslovens Behandling gik for sig, faldt to Hovedretninger i vor politiske Udvikling sammen i Retning af saavidt muligt at ville stryge alle de hidtilværende Lovbestemmelser om Næringsvæsenet i Kjøbstæderne. De National-Liberale forenedes med Størstedelen af Venstre om at overbyde hinanden i her at lade Friheden udvikle sig paa een Gang i en saa overordentlig Grad, medens de Saa, som vilde have en passende Overgangstid, bleve overstemte og ikke kunde udrette Noget. Naar nu dette er givet, kan jeg forstaa, at hin Strømning, dersom den blev ved, maatte kunde have faaet i Sinde nu at gaa en hel Del videre i Frihed og at stryge de saa enkelte Bestemmelser, der endnu ere blevene tilbage af Hensyn til vore Kjøbstæder. Men, mine Herrer, det har jeg dog ikke troet, at vor offentlige Mening efterhaanden skulde have udbillet sig saa vidt i denne Retning, at det nu skulde være blevet muligt at faae noget saa Vidtgaende gennemført. Jeg har derimod troet at have Ret til at antage, at man i det Mindste for en Del